

Monitoring wpływu projektu na sytuację socjoekonomiczną w okresie maj 2016 – luty 2018

W okresie maj 2016 – luty 2018 prowadzono monitoring sytuacji socjoekonomicznej w kontekście działań mających wpływ na zmianę klimatu. Sporządzane były raporty dotyczące: polityki klimatycznej, transportu, energetyki odnawialnej, efektywności energetycznej i konsumpcji.

Łącznie sporządzono siedem takich raportów. Podsumowując 21 miesięczne obserwacje można stwierdzić co następuje:

Polityka klimatyczna

- Nadal brak polityki energetycznej Polski.
- Następuje, choć powolna, zmiana co do przyszłości węgla kamiennego w i brunatnego w Polsce. Mimo deklaracji rządu o utrzymaniu wysokiej pozycji energetyki węglowej nawet poza rok 2050 społeczeństwo w znacznej większości nie opowiada się za takim modelem energetyki, a także coraz więcej ekspertów podnosi kwestie sensowności takich działań rządu.
- Mimo negatywnej opinii o polityce klimatycznej UE Polska stara się ją realizować.
- Przygotowywane są miejskie plany adaptacji dla 45 największych miast.

Transport

- Tworzone są podstawy pod rozwój elektromobilności w Polsce, jak i rośnie zainteresowanie w Polsce pojazdami alternatywnymi.
- Widać wyraźnie zainteresowanie i działania samorządów miejskich co do zakupów autobusów elektrycznych i hybrydowych.
- Powoli odbudowywana jest rola kolei w transporcie pasażerskim łącznie ze wsparciem ze strony samorządów wojewódzkich.

Energetyka odnawialna

- Nadal przez rząd jest kształtowana polityka niechęci do rozwoju energetyki odnawialnej zwłaszcza wiatrowej i słonecznej.
- Coraz bardziej zagrażają Polsce sankcje finansowe za niedotrzymanie obowiązkowego udziału energetyki odnawialnej w roku 2020.
- Istnieje duże zainteresowanie społecznej ruchem prosumenckim, zwłaszcza w zakresie energetyki słonecznej i pomp ciepła.

Efektywności energetyczna

- Rośnie zainteresowanie poprawą efektywności energetycznej zarówno wśród osób indywidualnych jak i samorządów gminnych oraz przedsiębiorców.
- Brak nadal szerokiego programu wsparcia dla głębokiej poprawy efektywności energetycznej w połączeniu z rozwojem mikro instalacji OZE.

Konsumpcji

- Coraz bardziej jest dostrzegana potrzeba zaangażowania się w gospodarkę o obiegu zamkniętym.
- Wprowadzono jednolite zasady segregacji odpadów.
- Rozwija się współdzielenie jak np. rowery miejskiej czy *carsharing*.

Poniżej zestawienie kluczowych kwestii poruszonych w poszczególnych raportach.

Kluczowe kwestie wynikające z monitoringu wpływu projektu na sytuację socjoekonomiczną w okresie maj 2016 – luty 2018

Polityka klimatyczna

Istotne kwestie w analizowanym okresie	Ocena			Krótkie uzasadnienie
	Korzystne	Neutralne	Niekorzystne	
Brak polityki energetycznej Polski w perspektywie połowy XXI w.			+	Jak do tej pory mimo zapowiedzi nie ma polityki energetycznej. Stara z 2009 r. jest przestarzała. Kierownictwo resortu energii stoi pomiędzy chęcią stworzenia długoterminowej strategii, a doraźnymi potrzebami politycznymi. Przykładowo lansuje budowę nieoptymalnego bloku w elektrowni Ostrołęka. Natomiast powinno następować zastępowanie elektrowni węglowych OZE powiązane z energetyką gazową, komercyjnym magazynowaniem energii, inteligentnym zarządzaniem, dynamicznymi taryfami, negawatami, transportem elektrycznym.
Trudna i niepewna sytuacja w zakresie dalszego rozwoju węgla kamiennego i brunatnego. Mimo tego, że ostatnie dane pokazują spadek wydobycia węgla w 2016 roku, a Ministerstwo Energii zakłada przeznaczenie w latach 2019-2023 dalszych 5 mld zł na działania związane z rewitalizacją terenów pogórnich, górnictwo i	+		+	Istnieją pewne pozytywne zmiany w polityce energetycznej, dotyczącej wykorzystania węgla. Spadek wydobywania węgla mówi o wzroście znaczenia OZE, gazu i efektywności energetycznej. Są zmiany strukturalne gospodarki na terenach górniczych. Jednak ogólna polityka energetyczna Polski dalej utrzymuje strukturę energetyki węglowej, co prowadzi do powstania poważnych kłopotów związanych z efektywnym ekonomicznie

<p>energetyka węglowa są nadal subsydiowane. Wg rządu w 2030 r. polska gospodarka nadal będzie potrzebowała - w zależności od przyjętego scenariusza - od 56,5 mln ton do nawet 86 mln ton węgla kamiennego. W perspektywie 10-15 lat istnieje prawdopodobieństwo znacznego importu węgla kamiennego.</p>			<p>funkcjonowaniem węgla brunatnego i kamiennego oraz polityką klimatyczną UE. Te kłopoty mogą doprowadzić m.in. do konieczności importu węgla np. z Rosji.</p>
<p>Przyzwolenie Komisji Europejskiej dla polskiej energetyki w ramach pomocy publicznej wprowadzenia rynku mocy.</p>			<p>Odejście od limitu wsparcia na poziom emisji CO₂ poniżej 550 kg/MWh na rzecz tego, że kontrakty mocowe zawarte przed wejściem w życie rozporządzenia będą ważne aż do ich wygaśnięcia. To pozwoliłoby, aby bloki węglowe w Kozienicach, Opolu, Jaworznie i Turowie miały przez 15 lat zapewnione dodatkowe przychody z rynku mocy, a zmodernizowane bloki przez co najmniej pięć lat.</p>
<p>Rozpoczęcie działalności Instytutu Gospodarki o Obiegu Zamkniętym. Gospodarka o obiegu zamkniętym jest całym procesem, począwszy od pozyskania surowca przez projektowanie, konsumpcję, aż po zagospodarowanie odpadu. To naturalna rola biznesu, aby szukać rozwiązań. Gospodarka obiegu zamkniętego służy tworzeniu nowych wartości przez racjonalne wykorzystanie zasobów.</p>	<p>+</p>		<p>Powstanie ośrodka niezależnej myśli na temat gospodarki o obiegu zamkniętym w Polsce. Stosowanie gospodarki o obiegu zamkniętym prowadzi do odejścia od gospodarki linearnej tzn. pozyskaj – użyj – wyrzuć. W praktyce GOZ jest pakietem dyrektyw, które mocno podnoszą dotychczas obowiązujące zalecenia i wymogi na każdym etapie cyklu życia produktu i przez każdego użytkownika. Proponowane zmiany bezpośrednio dotyczą państw członkowskich UE, a w dalszej kolejności przedsiębiorców. Jednak najistotniejszym adresatem zmian są konsumenci. W czasie recyklingu (jednego z głównych narzędzi GOZ) odpadów, który jest coraz ważniejszym źródłem w pozyskiwaniu surowców, wydziela się znacznie mniej CO₂ niż przy wydobyciu i przetworzeniu materiałów z zasobów naturalnych.</p>

<p>Ambitna polityka energetyczna UE jeżeli ma się powieść musi być rozumiana przez Europejczyków. Proponowano i/lub realizowano nowe rozwiązania i przepisy: ustalić limit emisji CO₂ na jedną kilowatogodzinę (kWh) 550 g, przyjęcie dyrektywy o reformie EU ETS co spowoduje wzrost cen uprawnień. Opublikowane tzw. konkluzje BAT dla dużych obiektów energetycznego spalania (LCP).</p>	+		<p>W 95% produkowana energia elektryczna z OZE jest powiązana z lokalnymi sieciami blisko użytkowników tej energii. Stosowane rozwiązania stają się coraz bardziej inteligentne, wykorzystując w tym zakresie ICT. Przyjęte przepisy unijne spowodują, że najbardziej szkodliwe obiekty spalania, będą musiały zmodernizować się według nowych wymogów emisyjnych dla NO_x, SO₂ i pyłu, lub zostać zamknięte. W perspektywie 2030 r. uczyni to energetykę węglową nieopłacalną.</p>
<p>Następować będą wyłączenia starych bloków węglowych.</p>	+		<p>Od 1 stycznia 2018 planowane jest wyłączenie pięciu bloków energetycznych elektrowni Adamów (cała elektrownia), jednego bloku w elektrowni Bełchatów, a od 1 stycznia 2019 dwóch bloków elektrowni Łagisza i kilka miesięcy później jednego z bloków elektrowni Pątnów I</p>
<p>Podejmowanie przygotowania miejskich planów adaptacji do zmian klimatu</p>	+		<p>W związku z narastającymi skutkami globalnego ocieplenia wzrasta znaczenie podejmowania działań adaptacyjnych do tych zmian. W szczególnej sytuacji są miasta zwłaszcza duże i dlatego podjęte zostały działania na rzecz stworzenia miejskich planów adaptacyjnych.</p>
<p>Polityka klimatyczna jest priorytetem MŚ w 2017 r. Ocena przez NIK realizacji pakietu klimatyczno-energetycznego w Polsce zawiera krytykę poprzedniej ekipy rządzącej</p>			<p>+</p> <p>Sposób na promowanie idei „leśnych gospodarstw węglowych”, geotermii i „czystego” węgla. Rząd, jak i ocena NIK, krytykuje też politykę unijną jako niekorzystną dla Polski, nieadekwatną w odniesieniu do «polskich realiów» – priorytetowe są też zatem starania o zmianę tej polityki.</p>
<p>Organizacja COP24 w 2018 r.</p>		+	<p>Dobrze, że odbędzie się COP24, natomiast najistotniejsze będą jego ustalenia. Niestety może się okazać, że w Polsce odebrane będą negatywnie niektóre istotne rozwiązania proponowane dla ograniczenia emisji gazów cieplarnianych.</p>

Transport

Istotne kwestie w analizowanym okresie	Ocena			Krótkie uzasadnienie
	Korzystne	Neutralne	Niekorzystne	
Plan Rozwoju Elektromobilności został przyjęty przez Radę Ministrów, a Ustawa o elektromobilności i paliwach alternatywnych przyjęta została przez Parlament.	+			Jest to dobrym krokiem w kierunku ograniczenia emisji na skutek zwiększenia floty pojazdów elektrycznych, ale Ustawa zawiera kilka niekorzystnych zapisów, które mogą spowodować zwiększenie ruchu drogowego.
Podsumowanie Tygodnia Zrównoważonego Transportu w Polsce 2017	+			Liczba miast biorących udział w inicjatywie w Polsce wzrosła w stosunku do roku 2017.
Promowanie i zakup autobusów elektrycznych w miastach Polski, pojawianie e-busów w miastach i gminach	+			Większe zastosowanie niskoemisyjnych pojazdów w Polsce, pozytywny wpływ na środowisko, na przykład obniżenie emisji gazów cieplarnianych jeżeli wykorzystywany prąd będzie produkowany z OZE
Rozwój kolei regionalnej, w tym przez wsparcie samorządów.	+			Poprawa usług kolejowych, które stanowią ekologicznym środkiem transportu.
Pierwszy długodystansowy transport żegluga śródlądową od 20 lat po Odrze		+		O ile nie będzie konieczna dalsze rozbudowa dróg wodnych w Polsce, która może spowodować zniszczenie znacznych zasobów przyrodniczych kraju, o tyle ta informacja jest stosunkowo korzystna.

Energetyka odnawialna

Istotne kwestie w analizowanym okresie	Ocena			Krótkie uzasadnienie
	Korzystne	Neutralne	Niekorzystne	
Propozycja rynku mocy w Polsce, zatwierdzony przez Komisję Europejską, spowodował oddalenie celu na 2020, co potwierdza Raport GUS «Energia ze źródeł odnawialnych»		+	+	Dane Raportu wskazują na bardzo poważne zagrożenie niewypełnienia celu OZE na 2020, co wynika bezpośrednio z prowadzonej polityki w zakresie OZE, a skutkować może ponoszeniem kosztów transferu statystycznego czy też ryzykiem poniesienia kar finansowych za niewypełnienie celu. Notyfikacja Komisji Europejskiej dotyczy łącznej wartości pomocy sięgającej 40 mld zł. Jest to kwota robiąca wrażenie ale też wywołała ona wiele nieporozumień. Kwota 40 mld zł wsparcia, przy rozłożeniu na 15 lat i na kilka aukcji, nie jest wygórowana także w sensie zamawianego wolumenu energii, tym bardziej że ME wyklucza ze wsparcia technologie dające najtańszą energię, wymagające najniższej dopłaty. Prenotyfikacja obejmowała też propozycję wprowadzenia taryf gwarantowanych (FiT) dla małych istniejących i nowych źródeł OZE o mocach do 500 kW, która ma swoje mankamenty.
USTAWA o OZE - nowelizacje			+	Ustawa o OZE przeszła bardzo długą drogę od momentu przystąpienia do prac nad ustawą do momentu jej uchwalenia, jednak nadal jej zapisy nie spełniają swojej podstawowej roli, czyli nie wspierają rozwoju OZE w Polsce, a kolejne nowelizacje, jak np. ostatnia poselska (projekty poselskie przechodzą szybką ścieżkę legislacyjną bez oceny skutków regulacji i jej wpływu na poszczególnych interesariuszy, uzgodnień międzyresortowych i bez konsultacji społecznych) zamiast naprawić poprzednie wersję, wręcz pogarszają sytuację na rynku. Adekwatnym komentarzem jest także tytuł jednego z wpisów: „Czy zaskakujący powrót do taryf gwarantowanych w ustawie o OZE będzie przełomem w działaniach legislacyjnych rządu, czy jedynie potwierdzeniem, że niektórych ustaw nie da się naprawić?”.

Pierwsza aukcja OZE – wstępna ocena wyników i ewaluacja			+	W efekcie w najbliższych 2 latach dotychczasowe moce zainstalowane w OZE wzrosną zaledwie o ok. 70 MW (jedynie 7% średnich przyrostów mocy OZE z ostatnich lat), a udział energii z OZE wzrośnie o 0,5%. Jednocześnie znacząco (o 90% w stosunku do grudnia 2016 roku), wzrosną koszty energii z OZE w porównaniu do systemu zielonych certyfikatów i umiarkowanie (o 7%) w porównaniu do błękitnych certyfikatów dla biogazu rolniczego. W tym sensie aukcja jest kosztowanym fiaskiem, który ujawnił wiele braków w polskim systemie aukcyjnym OZE.
-Rząd przyjął Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR); Polacy mają się bogacić. Z jednej strony częściowo stawiamy na rozwój odnawialnych źródeł energii jak w Planie Morawieckiego gdy rząd stawia na energetykę węglową. Plan Morawieckiego tego nie przesądza.			+	Przyjęty dokument SOR uległ znaczącej poprawie, ale OZE nie stały się wyraźnym priorytetem w całym dokumencie. Lista projektów strategicznych została w zasadzie zamknięta. SOR nie przewiduje specjalnego programu dla energetyki wiatrowej i dla energetyki słonecznej.
Polska może nie wykonać zakładanego celu OZE			+	Kontynuacja obecnej polityki może prowadzić do nieosiągnięcia zakładanego celu OZE 15%, co może wygenerować ogromne koszty.

Efektywność energetyczna

Istotne kwestie w analizowanym okresie	Ocena			Krótkie uzasadnienie
	Korzystne	Neutralne	Niekorzystne	
Wprowadzenie konieczności przeprowadzenia audytu energetycznego w przedsiębiorstwach zgodnie z Ustawą z dn. 20 maja 2016 roku «O efektywności energetycznej».	+			Zakłady zmuszone są do analizy i oceny efektywności energetycznej, prowadzonych jako rutynowe działania. Niestety często jest to postrzegane jako uciążliwy obowiązek, a nie szansa. Jednak realizacja ustawy przybliżyła do osiągnięcia założonych celów dotyczących efektywności energetycznej do 2020 r.
Bardzo dużo informacji dotyczy konkretnych systemów i urzędów efektywnych energetycznie.	+			Efektywność energetyczna staje się marką, jest dostrzegana i uznana jako ważny atrybut urzędów i systemów.
Przedstawienie konkretnych rozwiązań dotyczących systemów i urzędów, a poprawiających efektywność energetyczną w budynkach, w omawianym okresie szczególnie w przemyśle oraz informacja o możliwości dofinansowania takich inwestycji, szczególnie w odniesieniu do RPO wybranych województw.	+			Rośnie wiedza zainteresowanych, a zagadnienia efektywności energetycznej sprowadzane są do poziomu bardzo praktycznych rozwiązań i zastosowań, co sprzyja poprawie efektywności energetycznej w sektorze usług i przemyśle.
Doradztwo w zakresie podnoszenia efektywności energetycznej w różnych sektorach gospodarki.	+			Skutkuje podejmowaniem działań przez społeczeństwo i instytucje.
Wprowadzenie bardziej szczegółowych regulacji i doprecyzowanie wymagań wynikających z ostatnio przyjętych ustaw i rozporządzeń w zakresie efektywności energetycznej (etykietowanie, klasy kotłów).	+			Rośnie wiedza zainteresowanych i zobowiązanych do spełnienia różnych wymagań podmiotów, co przybliżyło do osiągnięcia celów dotyczących efektywności energetycznej do 2020 r.

Konsumpcja

Istotne kwestie w analizowanym okresie	Ocena			Krótkie uzasadnienie
	Korzystne	Neutralne	Niekorzystne	
Podejmowanie przez Komisję Europejską działań dotyczących «Planu działania na rzecz zasobooszczędnej Europy» oraz strategii dla tworzyw sztucznych	+			Zachęcanie do energii pochodzącej z OZE i ograniczania stosowania plastików jednorazowego użytku.
Pozytywne podejście Polaków do gospodarki obiegu zamkniętego i zrównoważonej konsumpcji	+			Choć często sam termin „gospodarka obiegu zamkniętego” nie jest czytelny i zrozumiały, badania w których zadano pytania pomocnicze i wytłumaczono główne wyniki, są optymistyczne.
Wzrost zainteresowania budownictwem energooszczędnym	+			Budownictwo energooszczędne pozwala ograniczyć zużycie energii, zminimalizować straty ciepła oraz zmniejszyć koszty eksploatacji budynku. Wykorzystanie technologii energooszczędnej przyczynia się bezpośrednio do ochrony środowiska oraz zmniejszenia zapotrzebowania na energię.
Duża liczba użytkowników rowerów miejskich	+			System roweru miejskiego oferuje alternatywne sposoby transportu na krótkie podróże, które mogłyby równie dobrze odbyć się samochodem.
Wprowadzenie opłaty za foliówki	+			Opłata to krok w dobrą stronę, istotnym pozostaje jednak pytanie na co zostaną przeznaczone zebrane środki.
Opracowanie przez projektu dokumentu „Mapa Drogowa - w kierunku Gospodarki o Obiegu Zamkniętym” pod przewodnictwem Ministerstwa Rozwoju.		+		Ostateczna ocena dokumentu zależeć będzie od jego szczegółowości i konkretnych zapisów.
Od lipca na terenie całego kraju obowiązywać będą jednolite zasady segregacji śmieci.	+			Ujednolicenie zasad ułatwi ludziom prawidłową segregację.